

Plakátok a padlásról – Emil Pirchan hagyatéka

Szilágyi Róza Tekla

Emil Pirchan: *Visual Revolution*
(*Vizuális forradalom*), Leopold Museum, Bécs,
2021. június 7-ig

Emil Pirchan: *Tánc*, 1922 körül
© Sammlung Steffan/Pabst, Zürich
Fotó: Sammlung Steffan/Pabst © Nachlass Emil Pirchan / HUNGART © 2021

Emil Pirchan:
Plakátterv, 1912
© Sammlung
Steffan/Pabst, Zürich
Fotó: Sammlung
Steffan/Pabst
© Nachlass
Emil Pirchan /
HUNGART © 2021

Néhány évvel ezelőtt egy zürichi padlásról, egy rakat régi dobozból került elő az építész, belsőépítész, alkalmazott művész, plakátművész, díszlettervező, illusztrátor, festő és író Emil Pirchan hagyatéka – az évtizedek óta rejtőző anyag több területen is elismert és sikeres művész életművét tárta a megtalálók elé. Pirchan unokája, Beat Steffan lelkesen belevágott a vázlatfüzetek, grafikák, látványtervek és személyes tárgyakból

álló hagyaték gondozásába, és hamar kiderült: Pirchan munkásságából a bécsi Theatermuseum, a müncheni Poster Museum és az esseni Museum Folkwang gyűjteményében is található remekművek. Egy kutatói csoport két év alatt dolgozta fel az életmű jelentős részét, hogy 2019-ben az esseni Museum Folkwangban nyíljon belőle katalógussal kísért nagykiállítás – most pedig hasonló kiállítás látható Bécsben is.

Fentről lefelé: Emil Pirchan a stuttgarti Landesgewerbemuseumban 1917-ben rendezett egyéni kiállítására készült katalógusának borítója, 1917, Sammlung Steffan/Pabst

Emil Pirchan plakátterve a müncheni Moderne Galerie-ben saját díszleteiből rendezett kiállítása számára, 1912, Theatermuseum, Bécs

Emil Pirchan szórólapterve a hannoveri J. C. König & Ebhardt nyomdaipari cégnek, München, 1918, Sammlung Steffan/Pabst

A. Frankl fotóstúdiója: Emil Pirchan
maszkok között berlini stúdiójában, 1923

© Sammlung Steffan/Pabst © Nachlass Emil Pirchan / HUNGART © 2021

Pirchan az 1800-as évek végén született Brnóban, tanulmányait Otto Wagner mellett kezdte Bécsben, majd Münchenben alapított saját stúdiót. Igazi 20. századi közép-európeerként Bécs és München után Berlinben működött, majd Prágában és Bécsben is tevékeny éveket töltött el. 1908-as Münchenbe költözése után néhány évvel az 1913-ban alapított saját stúdiójában képzést indított az alkalmazott művészetek és díszletek iránt érdeklődőknek – az ígéretes működést azonban a világháború hamar megakasztotta. Pirchan pionírként tevékenykedett több területen is: tudjuk, hogy már 1912-ben színes papírkivágásos munkákkal kísérletezett. Újszerű, lényegyet kiemelő látásmódját később színházi munkáiban is kamatoztatni tudta. Pirchan 1918-ban lett a Bayerischen Staatstheater (Bajor Állami Színház) díszlettervező igazgatója – itt született színházi terveinek világos struktúrája és a tiszta, élénk színek használata kétségtelenül alkalmazott művészeti munkáiban gyökereznek. A padlásán talált hagyaték arra enged következtetni, hogy a legváltozatosabb felkéréseknek tett eleget, nem lehetett olyan bonyolult feladat, ami elől megfutamodott volna – dél-amerikai színházépületet is tervezett, de sajnos a projekt sosem ért a megvalósítás fázisába. Pirchan berlini színházi évei alatt – 1918 és 1925 között – végletekig leegyszerűsített színházi tereiről híresült el.

Ekkoriban kezdte el kidolgozni a mai napig is gyakran használt többszintes, lépcsőzetesen építkező színpadot, amelyet azóta Leopold Jessner, a német expresszionista rendező és színházi szakember nyomán Jessner-színpadként is ismerünk – és színházi előadások hiányában manapság sajnos csak a *Family Guy* főcímdalában láthatunk. Pirchan leghíresebb többszintű színpadát Shakespeare *III. Richárdjának*

1920-as Jessner-rendezéséhez tervezte – azonban, ahogy telt az idő és egyre nagyobb teret nyert a nemzetiszocializmus, 1936-ban visszaköltözött Csehszlovákiába, Prágába. Ott élt 1957-ben bekövetkezett haláláig. Idejét már leginkább az írásnak szentelte: táncról és a színházi életről publikált cikkeket, sőt az ő nevéhez fűződik az első kiadvány, amely Gustav Klimt munkásságát összegzi.

Emil Pirchan színpadterve az *Othello* utolsó jelenetéhez, kollázs, Staatstheater Berlin, 1921, Theatermuseum, Bécs

